

H^{Lokal}HISTORIE

Medlemsblad for Dragør Lokalhistoriske Forening

Februar 2019

ISSN 2446-3469

24. årgang

2018 Amagers store jubilæums-år

I det forløbne år har der været mange markante historiske jubilæer på Amager, som det nok er værd at dvæle lidt ved i dette tilbageblik.

Nogle af jubilæerne har ikke haft den store bevågenhed i offentligheden, men det vil Dragør Lokalhistoriske Forening hermed forsøge at råde bod på.

400 års jubilæum For byen Christianshavn

Helt fra Middelalderen var der ti små byer på Amager. Fra nord var det landsbyerne Sundbyøster og Sundbyvester. Dernæst Tårnby med landsbyen ved Amagers ældste kirke, der kan datere sin historie helt tilbage i midten af 1100-tallet. Byen Kastrup omkring havnen ved "Kastrup Knæ", og den forsvundne landsby Maglebylille, som lufthavnen efterfølgende opslugte. Udflytterlandsbyerne Tømmerup, Viberup og Ullerup og endelig byerne på Sydamer "Hollænderbyen" Store Magleby og søfartsbyen Dragør, der kan føre sin historie tilbage til de store sildemarkeder i Middelalderen.

Danske Byvaabner.
Christianshavn Købstad.

Christianshavns byvåben fra 1639, da byen fik privilegie som købstad. De to kanonrør gennem bymuren markerer, at der er tale om en befæstet by.

Medlemsblad for Dragør Lokalhistoriske Forening
www.dragoer-lokalhistorie.dk
Email: info@dragoer-lokalhistorie.dk

Bestyrelse:

Formand: Claus Ehlers
Schoutgården 41, 2791 Dragør
Tlf: 32 53 32 23

Næstformand: Dines Bogø
Ulsøpilsager 57, 2791 Dragør
Tlf: 32 53 11 53 – 20 85 11 53

Kasserer: Lis Klynge
Søvej 7A, 2791 Dragør
Tel: 21 26 41 14

Sekretær: Marianne Bogø
Ternevænget 20, 2791 Dragør
Tel: 32 94 11 53 – 40 85 11 53

Bestyrelsesmedlem: Renee Schwaner
Ryvej 45, 2791 Dragør
Tel: 26 24 89 50

Redaktør og tekst: Claus Ehlers

Foto og research: Dines Bogø

Hvis foreningen har din email adresse, modtager du med jævne mellemrum nyheder om arrangementer mm.

Medlemsbladet bliver også lagt på DLF's hjemmeside.

I 1618 grundlagde kong Christian den Fjerde den befæstede by Christianshavn på de ofte oversvømmede strandenge og holme på det nordligste Amager lige over for landets hovedstad København. Kongen navngav byen Christianshavn efter sig selv, og anlagde byen "på vort land Amager", idet hele Amager dengang hørte under kronen.

Christianshavn fik som den eneste by på Amager købstadsrettigheder i 1639, og rettigheden til at være købstad med privilegier og eget byvåben blev udstedt af Christian den Fjerde til byen Christianshavn "på vort land Amager".

Foran Christianshavns vold blev oprettet et såkaldt demarkationsterræn med en bredde på ca. 1,5 km, hvor der ikke måtte opføres bygninger for at sikre frit skudfelt for kanonerne på volden. Demarkationsterrænet blev først frigivet til bebyggelse i begyndelsen af 1900-tallet næsten tre hundrede år efter grundlæggelse af Christianshavn.

I 1674 blev købstaden Christianshavn indlemmet i København efter at voldanlægget var blevet udbygget og nu var et befæstningsværk, der omkransede hele København. Christianshavn var herefter ikke længere en selvstændig by, men en bydel i København om end den naturligvis stadig var beliggende på Amager.

Christianshavn fejrede sit 400 års jubilæum ved en række festligheder i bydelen fredag/lørdag den 17. og 18. august 2018 og med udgivelsen af flere historiske bøger.

200 års jubilæum For Kongelunden

Amager var indtil for to hundrede år siden særdeles skovfattigt. Kun enkelte spredte lunde med træbevoksning kunne ses på øen.

I 1818 påbegyndtes indhegningen af et ca. 300 tønder land stort område på Store Magleby Fælle med henblik på at etablere en skov. Initiativtageren var præsidenten for Landhusholdningsselskabet Geheimeetatsråd Jonas Collin. Det tog godt en snes år at tilplante hele skoven, som trivedes vel på Amager.

I 1836 overtog staten skoven og fuldførte beplantningen under forst-

væsenet. Samtidig fremkom forslag fra overhofjægmester baron Løvenskjold om at flytte det kgl. Fasaneri fra Jægersborg til Kongelunden, hvor der var bedre mulighed for at holde fasanerne i skoven. Skoven antog nu det nuværende navn "Kongelunden".

Ved skoven ansattes en fasanjæger og en skovfoged, og de danske konger har gennem årene afholdt adskillige kongejagter, hvor der sædvanligvis nedlagdes ca. 300 fasaner. Den sidste kongejagt fandt sted i november 1919 med deltagelse af kong Christian den Tiende.

Traktørstedet i Kongelunden ca. 1907, oprindelig opsynsmandsbolig. Traktørstedet lå midt i skoven ved rundkørslen hvor der nu er en stor parkeringsplads. Til venstre ses den store dansesal. Bemærk de mange cykler. Kongelundsvej blev først anlagt 15 år senere.

Herefter blev fasaneriet nedlagt og skoven blev frigivet som skov med offentlig adgang i 1920. Kort efter i 1922 blev anlagt en vej "Kongelundsvejen" fra København til Kongelunden, så byens borgere kunne komme en tur i skoven. Det blev snart et yndet udflugtsmål, og der blev oprettet et traktørsted med keglebane og dansesal i det gamle opsynsmandshus midt i skoven.

I skoven er rejst mindesmærker for Baron Løvenskjold og Jonas Collin.

Gennem de seneste 30 år er der gennemført en betydelig skovrejsning

omkring Kongelunden, således at den arealmæssigt på det nærmeste er blevet næsten tredoblet. Endvidere er der ved selvsåning opvokset en birkeskov af betydelig størrelse i den sydlige del af Kalvebod Fælled med navnet "Pinseskoven", og mod nord er der etableret en skov ved navn "Fasan-skoven".

Så Amager kan i dag betegne sig som en ø med tre store skove med varierende bevoksning af både løvtræer og nåletræer.

100 års jubilæum

For byen Søvang

I 1918 begyndte opbygningen af en helt ny by på Amager. Søvang blev etableret under Første Verdenskrig ved

udstyknings af villagrunde på en øde, våd og gold strandeng på det sydligste Amager.

Søvang i dag omgivet af marker og landlig idyl.

Tværs gennem den ca. 80 tdr. land store udstykning direkte til Amagers Sydkyst havde militæret anlagt skyttegrave, kanonbatteristillinger og pigetrådsspærringer lige bag det daværende stranddige. Villagrundene på dette militære område kunne derfor først udstykkes og sættes til salg, da Første Verdenskrig blev afsluttet i november 1918.

For at sikre et fornuftigt samspil mellem de nye grundejere og en fælles løsning af de mange praktiske problemer, der naturligt ville opstå, blev Grundejerforeningen Søvang stiftet

Faktaboks:

Ifølge Danmarks Statistik er der tale om en by, når den omfatter mere end 200 indbyggere i en sammenhængende bebyggelse, hvor afstanden mellem husene ikke overstiger 200 meter.

Blandt Danmarks ca. 1.400 byer er Søvang størrelsesmæssigt nr. 328 pr. 1. januar 2018 med sine 1.752 indbyggere. Til sammenligning er Søvang ca. dobbelt så stor som de kendte byer Ærøskøbing (961), Gedser (731) og Gudhjem (723).

Dragør er med sine 12.085 indbyggere nr. 54 på listen.

Hele Dragør Kommune havde den 1. januar 2018 i alt 14.272 indbyggere, hvilket medfører, at 435 af kommunens indbyggere altså "bor på landet" udenfor byområderne.

den 25. september 1918 med pligt for alle grundejere til at være medlem.

Selv om grundene blev udstykket som villagrunde, så blev der mest bygget sommerhuse, og Søvang udviklede sig til et rigtigt sommerland. I 1951 kom Søvang i "Mellemzone", hvilket betød, at der ikke længere måtte opføres helårshuse i området. Søvang blev nu en herlig sommerby, med alle de faciliteter som hører til et aktivt sommerliv.

I 1972 vedtog Store Magleby kommunalbestyrelse en byplan for Søvang, hvor hele området kom i inderzone. Det betød omfattende investeringer til kloakering, anlæggelse af asfalterede veje og ny vandforsyning, som de enkelte grundejere blev pålagt. Det fik mange til at opgive deres sommerhus.

Vedtagelsen af helårsbeboelse på Søvang medførte en ændring af det gamle sommerhusområde til et moderne villakvarter. Det medvirkede endvidere til en stor udskiftning af beboerne.

Da Søvang blev etableret var det Amagers yngste by, og det er den stadig. I dag er der kun to byer på Amager nemlig Dragør og Søvang. Alle andre tidligere byer på Amager er blevet til bydele i København og hovedstadsområdet.

Søvangs 100 års jubilæum blev fejret for grundejerne ved en stor fest og med efterfølgende reception på selve jubilæumsdagen den 25. september 2018.

100 året

For stiftelsen af Det Danske Luftfartsselskab

Endnu inden afslutningen af Første Verdenskrig stiftedes Det Danske Luftfartsselskab som et aktieselskab den 29. oktober 1918.

Den første flyverute med vandfly gik fra Kløvermarken til Warnemünde, og kort efter blev der oprettet en land-flyrute til Hamburg.

I 1925 flyttede flyvepladsen fra Kløvermarken til Kastrup, og siden er det gået hastigt fremad med flyvningen.

Det danske Luftfartsselskabs aktiviteter blev i 1950 lagt over i det fælles skandinaviske luftfartsselskab SAS med Sverige, Norge og Danmark som ejere.

Københavns Lufthavn har i mange år været Danmarks største arbejdsplads, og den har haft en kolossal betydning for Amagers udvikling.

Lufthavnens areal udgør i dag 11,8 kvadratkilometer eller ca. en ottendedel af hele Amager.

Selv om støjen i en periode har været et problem for Amagers befolkning, så har lufthavnen også været til stor naturbeskyttelse for hele Sydamer.

Dragør by og de store naturområder med strandenge, landbrugsarealer og skovområder er således bevaret på enestående vis, mens byggeriet nord

Kort over Amager (2005)

for lufthavnen har fundet sted i næsten ufatteligt omfang.

I 2018 har passagerantallet i lufthavnen oversteget 30 mio., og det forventes i de kommende år at stige op til 40 mio. passagerer om året.

nesker livet. Heldigvis blev Danmark forskånet for at deltage aktivt i krigens rædsler, men landet var under hele krigen i alarmberedskab, og ingen vidste dengang, hvordan krigen ville ende.

På og omkring Amager var der i årene inden krigens udbrud etableret betydelige forsvarsværker for at hindre en fjendtlig invasion ved angreb mod landets hovedstad. En lang række forter var bygget langs Amagers kyst og i Øresund ud for østkysten, ligesom der var anlagt kanonbatterier, skanser og skyttegrave med pigtrådspæringer langs sydkysten.

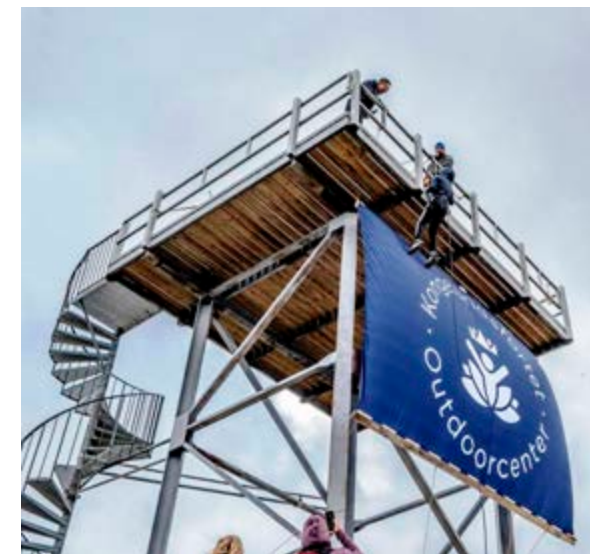
Efter krigens afslutning blev en række af forterne nedlagt, og i dag anvendes ingen af dem til militære formål. Men de fleste forter består og anvendes til rekreative formål.

Kun Strickers Batteri på Kløvermarken og Mellemfortet ved Amagerværket er nedrevet, mens kystforterne på Lynetten, Holmen (Sixtusbatteri), Kastrup Fort, Dragør Fort og Kongelunds Fort er bevaret lige som Middelgrundsfortet, Flakfortet, Prøvestensfortet og fortet på Saltholm. Der er offentlig adgang til forterne bortset fra Lynetten, Prøvestensfortet og fortet på Saltholm.

Middelgrundsfortet, der ved etableringen var verdens største kunstige ø (og det er den formentlig stadig), er ved at blive omdannet til "Ungdommens ø", og Kongelunds Fort anvendes til natur- og aktivitetscenter for unge mennesker.

De mange forsvarsværker på og omkring Amager har dermed fundet en nutidig anvendelse til gavn og glæde for ikke mindst Amagers befolkning, og det er nok værd at påskønne.

Afslutningen af Første Verdenskrig betød endvidere, at Sønderjylland kunne blive genforenet med Danmark, hvilket skete i 1920, efter at Nordslavrig havde været en del af Tyskland siden krigen i 1864.

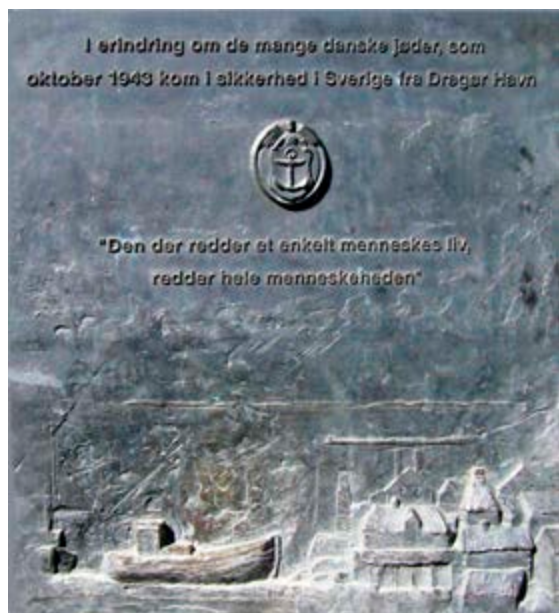

Kongelundsfortet Outdoorcenter er et samarbejde mellem Dragør Kommune, Dragør Ungdomsskole og DGI Stor København for ved aktiviteter at skabe en nutidig anvendelse af fortet specielt for ungdommen. Projektet er støttet af Nordea-fonden.

100 året

For afslutning af Første Verdenskrig

Første Verdenskrig blev afsluttet med våbenhvilen den 11. november 1918 kl. 11.00. Det var den hidtil mest blodige krig i verdenshistorien, som er anslået til at have kostet 22 mio. men-

Det smukke bronzerelief på Mindestenen blev afsløret ved 60 året for jødernes flugt til Sverige.

75 året

For jødernes flugt til Sverige

Med Hitlers magtovertagelse i Tyskland begyndte en stadig stigende forfølgelse af landets jødiske befolkning. Den accelererede under Anden Verdenskrig og spredte sig til de besatte lande under nazismen.

Ved besættelsen af Danmark blev der indgået en nødtvungen samarbejdspolitik, som betød, at de danske jøder kunne leve forholdsvis normalt i samfundet.

Det fik imidlertid en brat ende i efteråret 1943, hvor det rygtedes blandt de danske jøder, at der ville blive igangsat en aktion mod dem med henblik på deportation til koncentrationslejre i tysk besatte områder.

På enestående vis lykkedes det for de fleste danske jøder at flygte til det neutrale Sverige, og mange transporter

foregik med fiskekuttere fra Amager, hvor ikke mindst Dragør var et vigtigt overfartssted.

Alene fra Dragør anslås det, at ca. 700 danske jøder undslap til friheden på den anden side af Sundet.

Som den ene af to eksisterende fiskekuttere fra dengang, er Elisabeth K 571 beliggende i Dragør Havn som museumsskib under Museum Amager. Fiskekutteren er restaureret og fuld funktionsdygtig, og er en stor turistattraktion i Dragør.

Endvidere er der ved havnen ved Strandhotellet opsat en mindesten, som blev afsløret den 5. oktober 2003 til markering af 60 året for jødernes flugt.

Mindestenen viser fiskekutteren Elisabeth K 571 ved Dragør Havn,

og de manende ord "Den, der redder et enkelt menneskes liv, redder hele menneskeheden".

75 året for jødernes flugt til Sverige blev behørigt markeret i medierne, og i Dragør blev der holdt foredrag og ar-

25 året

For Amagers store forvandling

I 1993 blev Ørestadsselskabet stiftet, og dermed blev bolden givet op til en utrolig forvandling af Amager til et særdeles attraktivt område at bosætte sig.

Samme år igangsattes bygningen af Øresundsforbindelsen, der blev indviet i år 2000. Derved blev Amager forbundet med en fast forbindelse til Sverige med såvel motorvej som jernbane.

Den første bygning i Ørestad blev indviet i 2002, nemlig højhuset med administration og forskningsfaciliteter til medicinalvirksomheden Ferring. Samme år åbnede metroen til Vestamager, der dengang havde endestation i et område helt uden bebyggelse.

I 2004 flytter de første beboere ind i Ørestad, og Skandinavians største indkøbscenter Fields åbnes. I 2007 flytter Danmarks Radio ind i DR Byen, og to år senere åbnes DR Koncertsalen.

Ørestad er efterfølgende udbygget i rasende fart, og i

rangeret byvandring, hvor tilhørerne kunne følge den autentiske vej, som de jødiske flygtninge fulgte gennem Dragør Gamle by. Endvidere blev der udgivet bogen "Flugten. Da Dragør var porten til friheden".

dag bor der allerede mere end 10.000 mennesker.

Samtidig med udbygningen af Ørestad er der sket en tilsvarende hastig udbygning på Islands Brygge, på Christianshavn og Holmen samt ved Amager Strand. Endvidere er Københavns Lufthavn blevet udbygget i betydelig grad.

Inden for de seneste 25 år er Amagers befolkning steget med ca. 50.000 indbyggere, og befolkningen udgør nu mere end 200.000 mennesker. En imponerende udvikling.

Ørestad er fortsat i byggefasen fra nord til syd.

Året 2018

For byen Dragør og hele Amager

Også det år, der lige er rindt ud, har budt på spændende begivenheder for både Dragør og Amager.

Dragør

Den 26. juni modtog Dragør Prins Henriks danske Europa Nostra Pris. Dragør modtager prisen for en vedvarende og engageret indsats for Dragørs gamle by og havn, og dermed også for en særlig indsats for bevaring og udvikling af dansk bygnings- og landskabskultur.

Endvidere opnåede Dragør at blive optaget på den såkaldte tentative liste, som et af den danske regerings ansøgninger for at blive optaget som UNESCO Verdensarv.

Det er det første afgørende skridt for at blive anerkendt som en del af verdensarven, og det vil være en stor ære for byen, hvis det måtte lykkes.

Det grundlæggende tema for at få Dragør gamle by og havn optaget som verdensarv er, at Dragør er særdeles velbevaret og autentisk som en skipperby fra verdens store sejlskibstid i 1700- og 1800-tallet. Byen var dengang en af Danmarks største og betydeligste sejlskibsbyer – med livlig skibstrafik både internt i Danmark, i hele Østersøområdet og i store dele af resten af verden.

Proceduren for at blive optaget er langvarig og vil antagelig tage flere år. Det bliver spændende at følge.

Europa Nostra Pris og diplom, som kan ses på Dragør Rådhus.

Naturpark Amager på Kalvebod Fælled med Pinseskoven og Ørestad i det fjerne.

Amager

Naturpark Amager er et stort naturområde som kommunerne København, Tårnby og Dragør har stillet til rådighed som en samlet naturpark.

Det er et kæmpemæssigt naturområde, som strækker sig fra Islands Brygge til Dragør Fort eller som det også udtrykkes "fra Københavns Rådhusårn til Lodstårnet i Dragør".

Området dækker i alt 35 kvadratkilometer, hvilket udgør en tredjedel af hele Amager. Central Park i New York betegnes ofte som verdens største bypark. Størrelsen er 3,5 kvadratkilometer, hvilket kun er en tiendedel af Naturpark Amager. At naturparken er

bynær kan udtrykkes ved, at afstanden fra Københavns Rådhusårn til Naturpark Amager nogenlunde svarer til afstanden fra Empire State Building i New York til Central Park.

I 2018 blev der afsat i alt 97 mio., kr. til videreudvikling af Naturpark Amager. Midlerne blev stillet til rådighed af fonde og de involverede kommuner til brug for at formidle adgang og information for parkens brugere.

En arkitektkonkurrence om forslag blev igangsat, og vinderens forslag vil nu blive til virkelighed til gavn og glæde ikke mindst for Amagers mange indbyggere.

Siden sidst

Siden sidste medlemsblad blev udgivet primo oktober 2018, har foreningen afholdt to velbesøgte foredragsaftener, og også på anden måde deltaget aktivt i det lokale samfund.

Nogle af de mange soldater i sikringsstyrken blev placeret på gårde rundt omkring, mens andre blev indkvarteret i teltlejr. Senere under Første Verdenskrig blev der bygget militære baraklejr, hvoraf kun én nemlig Baggersmindelejr eksisterer i dag. På billedet ses Krudttårnslejren ved Ternevænget/Gåsevænget med datidens særprægede militærtelte. I baggrunden skimtes spiret på Store Magleby Kirke.

Forsvarsanlæggene på Sydamager under Første Verdenskrig

Museumsinspektør ved Museum Amager Christian Aagaard holdt den 20. november 2018 et levende og interessant foredrag om de omfattende forsvarsanlæg, der blev etableret op til og under Første Verdenskrig på Sydamager.

Christian Aagaard er cand.mag. i historie fra Københavns Universitet, hvor han som sit primære fokusområde har haft Danmark under de to verdenskrige.

Han har stået for en særudstilling på Amagermuseet i 2018 og har udfærdiget en videnskabelig artikel med titlen "Sydfronten 1914 til 1918 - Amager og krigen der aldrig kom".

Artiklen er en del af Museum Amagers forskningsantologi "Historiske nedslag – Amager fra middelalder til nutid", som blev udgivet umiddelbart efter foredragsaftenen i Dragør Lokalhistoriske Forening. Bogen kan købes på Amagermuseet.

Soldaterne på gårdene gik ofte til hånd i fritiden, og mange venskaber blev knyttet til værtsfamilierne. Her ses soldater med militærkasketter, der hjælper med at vaske gulerødder.

Kort over Tømmerupstillingen og Sydamagerstillingen med angivelse af de mange militære anlæg. Tømmerupstillingen gik tværs over Amager fra kyst til kyst, idet hele Kalvebod Fælle og lufthavnens udvidelser først fandt sted mange år senere.

Interessen for Sydfronten på Amager blev vakt, da Jan Zibrandt-sen for et par år siden indleverede en lokalhistorisk undersøgelse, som han havde brugt en del af sin pensionisttilværelse på at udfærdige. Hans nysgerrighed, grundige forarbejde og lysten til at dele sin undren og det indsamlede materiale med museet, har stærkt medvirket til at der kastes lys over dette underudforskede område af Amagers historie.

Christian Aagaard berettede om de mange problemer der opstod med de lokale landmænd, som fik beslaglagt deres jord og bevægelsesfrihed, men også om de mange venskaber der opstod mellem de tusindvis af indkaldte soldater og de familier, som husede de mange mand. Om opbygningen af forsvarsværkerne og om dagligdagens forløb i den årelange ventetid, hvor mange soldater kom til at deltage som medhjælpere i landbruget og i de mange gøremål på gårdene i en travl hverdag.

Efter det interessante foredrag fik Christian Aagaard en velfortjent hyldest, og lovede at komme tilbage til efteråret for at fortælle om efterfølgende militære anlæg og aktiviteter på Sydamager.

I den fyldte festsal blev der sunget af livets lyst.

Lokalhistorie på sangens vinger

Festsalen på Wiedergården var fyldt til bristepunktet den 22. januar 2019, da 93 forventningsfulde medlemmer strømmede til for at få en herlig historisk aften på sangens vinger med pianisten Carol Conrad.

Ved velkomsten glædede Claus Ehlers sig over, at der var friaften for VM i håndbold, så måske ekstra mange kunne deltage i arrangementet. Og de blev bestemt ikke skuffede.

Carol Conrad er født i Chicago i USA, og allerede som treårig begyndte hun at spille klaver, og det havde hun stor talent for. Hun blev senere uddannet som klassisk pianist, men bevarede samtidig kærligheden til det lettere genre. Hun berettede levende om sin tid i USA og senere i Dragør, hvor hun har haft sin bopæl gennem de seneste 25 år.

Sammen med Thomas Peter Koppel har hun oprettet "Operettekompagniet", som sætter operetter op og turne-

rer rundt i landet og spreder glæde og godt humør.

Vi fik prøver både på klassiske numre med Chopin og muntre klaverstykker, mens Carol Conrad berettede om sit liv.

Efter bragende klapsalver fortsatte arrangementet med "Lokalhistorie på sangens vinger".

Der blev uddelt et omfangsrigt sanghæfte til alle, og Claus Ehlers introducerede hver af de 10 sange med lokalhistoriske informationer og anekdoter fra de forskellige tidsløb fra 1848 til i dag, og Carol Conrad akkompagnerede på klaveret.

Vi begyndte med dejlige sange fra "En søndag på Amager" af Johanne Luise Heiberg, der boede på Amager i Søkvæsthuset, og hun blev inspireret af de mange torvevogne som passerede Christianshavns Torv hver morgen og aften på vej til og fra Amagertorv med grøntsager.

Thomas Peter Koppel springer på scenen og byder efterfølgende op til dans med Carol Conrad ved klaveret.

Dernæst var vi inviteret til Amagergilde i Store Magleby (1854), og fortsatte med Dragør Sangforening (1867) og sangen "Jeg elsker de grønne lunde", som er forfattet af Johannes Helms på Amager i 1873.

Så var der stor hyldest til Dragør med sangen "Dragør du perle ved Øresunds kyst" forfattet af Kaj Holbech til den første Dragør Revy i 1925. Også "Dragørs Pris" indgik i sanghæftet.

Med henvisning til de mange spillefilm som er optaget i Dragør under og efter Anden Verdenskrig var valgt "Jeg har en ven, en rigtig sejler" skrevet af Kai Normann Andersen fra filmen "Alle mand på dæk" optaget i Dragør i 1942.

Som en hyldest til Dragør Vinterbade-forening "De Dragør Vandhunde" blev sunget en herlig "Vinterbade-

sang". Vinterbade-foreningen blev stiftet i 1970 og kan således til januar næste år fejre 50 års jubilæum.

Også "Danmarks længste badebro" i Søvang fik en sang forfattet af Claus Ehlers til "Søvangs Brobisser".

Sanghæftet blev afsluttet med "Åh, Amagerland" med et særligt vers om Saltholm ligeledes forfattet af Claus Ehlers.

Alle sangene blev sunget som fællessang for fuld skrue, og der blev

gynges i takt til musikken, så det var en lyst.

Da sanghæftet var udtømt kom aftenens overraskelse. Carol Conrad havde formået Thomas Peter Koppel til at dukke op, og han sang og optrådte i festlig stil med flere ekstranumre.

Ved afslutningen med "Den aldersidste dans" fra "Cassiopeia" bød

Thomas Peter Koppel en af de tilstedeværende damer op til dans, og flere par fulgte spontant op og dansede, så det var en lyst.

En helt fantastisk aften i Dragør Lokalhistoriske Forening var til ende, og Carol Conrad og Thomas Peter Koppel fik bragende klapsalver.

Som tak for den enestående oplevelse tilhørerne blev beriget med, fik Carol Conrad overrakt et dedikeret eksemplar af bogen "Amager – den lysegrønne ø". De glade arrangører Claus Ehlers og Dines Bogø flankerer Carol Conrad og Thomas Peter Koppel.

Den årlige generalforsamling

Generalforsamlingen i Dragør Lokalhistoriske Forening finder sted tirsdag den 12. marts kl. 19.00 – 19.30 i Festsalen på Wiedergården. Dagsorden og regnskab følger på de to næste sider, men vil også foreligge på generalforsamlingen.

Foredrag af arkitekt Jan Engell om Dragør som verdens kulturarv
Efter generalforsamlingen vil Jan Engell fortælle om baggrunden og motivationen for Dragørs ansøgning om at

blive optaget af UNESCO som verdens kulturarv, og om arbejdet med at forfatte den omfattende rapport, der blev udarbejdet til basis for ansøgningen.

Jan Engell er uddannet arkitekt med speciale i byplanlægning. Han har arbejdet i mange år med planer på kommunalt og regionalt niveau, senest i Miljøministeriet med revision af den berømte fingerplan. Han har altid set sin hjemby Dragør som noget helt særligt. Derfor var det naturligt for ham at gå ind i UNESCOarbejdet, som

Foto viser Blegerstræde - et af de steder, hvor byplanen viser sig særlig tydeligt i gadebilledet. Husgavlne træder smukt frem, fordi det nord-sydgående stræde krydser de øst-vestgående gader og husrækker. De fleste af Dragørs huse følger gaderne øst-vest, og her dominerer lange husfacader gadebilledet.

handler om at udpege de enestående steder i verden – at give kulturarven videre til kommende generationer.

Rapportens indledning giver en flot motivering for hele projektet.

”Dragør gamle by og havn er et exceptionelt vidnesbyrd om menneskets mangfoldige kulturfrembringelser – en hel maritim skipper- og søfartsby fra verdens store sejlskibsepoke i 1700- og 1800-tallet. Byen fortæller om et i sjælden grad velorganiseret socialt og arbejdsmæssigt samfund – et fællesskab. By og havn er usædvanligt velbevarede og udgør sammen med kystlandskabet en sjælden helhed i europæisk sammenhæng. By og havn har stor integritet – ingen væsentlige dele mangler eller er ødelagt. Og den har stor autenticitet – oprindelige materialer og bestanddele er bevaret. Endelig godtgør en sammenligning med andre tidsmæssigt og funktionelt beslægtede byer ved Østersøen, at Dragør er unik.

Dragør gamle by og havn er formet af historien. Den nuværende by med sin struktur og arkitektur, med huse, gader, stræder og pladser samt den gamle havn og landskabet rundt om, er stort set bevaret uændret siden sejski-

benes store epoke i 1700- og 1800-tallet. Byen var dengang en af Danmarks største og betydeligste sejlskibsbyer – med livlig skibstrafik både internt i Danmark og i hele Østersøområdet og store dele af resten af verden. Tidligere i middelalderen lå her en af Europas største markedspladser for handel og skibstrafik med Hansestæderne i Nordeuropa.”

”Byen afspejler således på den ene side livet i en søfartsby i 1700- og 1800-tallet. På den anden side er Dragør en helt moderne boligby, hvor det er lykkedes at integrere nutidens krav i gamle rammer og leve et godt og fuldt moderne liv.

At Dragør er velbevaret og autentisk – både i helheden og i detaljerne – skyldes en solid bevaringsindsats i mere end 100 år, hvor ”kunststykket” har været at indpasse ”det nye” i det gamle, uden at de historiske værdier er gået tabt. Denne indsats er båret af dels et stort engagement fra byens indbyggere og dels en målrettet bevaringsplanlægning, administration og informationsvirksomhed fra den danske stat og Dragør Kommune – en indsats, der har dannet forbillede i ind- og udland.”

Dragør Lokalhistoriske Forening

Ordinær generalforsamling

Tirsdag den 12. marts 2019 kl. 19.00

Generalforsamlingen afholdes i **Festsalen** på Wiedergården.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1: Valg af dirigent

2: Orientering om foreningens arbejde i det forløbne år

3: Fremlæggelse af det reviderede regnskab

4: Fastsættelse af kontingent for år 2020

Bestyrelsen foreslår uændret kontingent.

(Årligt kontingent pr. person kr. 150/familie kr. 200)

5: Behandling af indkomne forslag

Der er ingen forslag

6: Valg af bestyrelse

Claus Ehlers - villig til genvalg

Marianne Bogø – villig til genvalg

Leise Hansen og Kate Mathisen – villig til genvalg som bestyrelsessuppleanter

7: Valg af revisorer

Valg af revisor – Else Lykke Madsen – villig til genvalg

Valg af revisorsuppleant – Chr. Clausen – villig til genvalg

8: Eventuelt

Dragør Lokalhistoriske Forening

Regnskab

Perioden 1/1 - 31/12 2018

Indtægter	2018	2017
Kontingenter	38.000,00	33.300,00

Omkostninger:

Medlemsarrangementer	11.099,02	11.267,92
Blad (tryk og udbringning)	14.588,00	8.288,00
Kontor (blækpatroner mm)	788,00	1.095,85
IT assistance	1.000,00	1.575,00
Teknisk udstyr	0,00	1.025,00
Porto, bank, gebyrer	1.477,00	808,00
Gaver, arrangementsstøtte	1.750,00	1.385,00
Bestyrelsesmøder	687,00	643,30

Udgifter i alt	31.389,02	26.088,07
Overskud/Underskud	6.610,98	7.211,93

Status pr. 31. dec. 2018

BankNordik 1. jan. 2018	10.728,33
Resultat 2018	6.610,98
Sparekassen Sjælland-Fyn 31. dec. 2018	17.339,31

Dragør, den 22. Januar 2019

Lis Klynge
Lis Klynge, Kasserer

*Regnskabet revideret
og fundet i orden
H. Madsen, d. 22. jan. 2019.*

E. Lykke Madsen
Else Lykke Madsen, Revisor

Kommende arrangementer

Efter generalforsamlingen er der i foråret fastlagt to arrangementer, og efter sommerferien er flere arrangementer i støbeskeen.

Amagermuseets historie og fremtidsperspektiver

Tirsdag den 30. april 2019 kl. 19.30 kommer museumsleder ved Museum Amager Søren Mentz og fortæller om museernes historie og giver nogle perspektiver for fremtiden.

Søren Mentz er ph.d. i historie, og har siden 2014 været museumsleder for den selvejende institution Museum Amager, som driver Amagermuseet, Dragør Museum, Danmarks Lods- museum og Mølsted Museum. Endvidere hører Museumskutteren K 571 Elisa-

beth, Isbåden Mågen og Lods båden Ravnen til Museerne.

Søren Mentz kommer fra Frederiksborgmuseet, hvor han var museumsinspektør. Han har været flittig skribent til flere historiske bøger, og er en levende, engageret og inspirerende foredragsholder.

I 1901 stiftedes "Øen Amagers historiske samling", hvis formål det var at indsamle og frede, hvad der kunne være med til at belyse Amagers histo-

Kort efter museets åbning gæstede Dronning Wilhelmina af Holland og Prinsgemal Henrich det danske Hof og aflagde ved denne lejlighed besøg på Amagermuseet. Her ses dronningen med Kong Christian den 10. og med Kronprins Frederik med Prinsgemalen bagved.

rie, som har sin særlige plads i danmarkshistorien, siden Kong Christian den 2. i 1521 hentede 184 Nederland-ske bønder til øen.

Amagermuseet har til huse i den gamle museumsgård, der blev købt til formålet i 1921, og på Nordgård som blev en del af museet i 1973. Den gamle gård rummer en række faste udstillinger om den hollandske indvandring, fastelavnen på Amager og ikke mindst en meget stor og anerkendt samling af tekstiler, heriblandt en række oprindelige amagerdragter. Derudover viser museet forskellige gamle interiører, blandt andet i den intakte Tømmerupstue fra Birkegården i Tømmerup.

På Nordgård er tiden skruet tilbage til starten af 1900-tallet, og de arbejdsopgaver, som bliver udført, er knyttet til gårdens traditionelle funktioner. Grøntsagerne klargøres til torvet, der laves historiske retter, i stalden muges ud, hønsene passes, dyrene fodres, der vaskes og meget mere.

I 1953 blev Amagermuseet statsanerkendt, og ved den lejlighed skiftede foreningen bag museet navn fra "Øen Amagers historiske samling" til Amager Museumsforening.

Endnu en gård Fadersminde blev erhvervet i 2002. Den anvendes i dag til administration og huser magasiner.

Efter stiftelsen af institutionen Museum Amager i 2008 skiftede foreningen navn til Amagermuseets venner.

De øvrige museer under Museum Amager har hver deres støttefor-

eninger, med mange medlemmer fra Dragørs lokalhistorisk interesserede borgere.

Søren Mentz er særdeles aktiv og lever for Museum Amager, som han har givet ny vitalitet og livskraft, som viser vej mod en moderne og engageret museumsverden.

Museumsleder Søren Mentz.

Et af kvarterets særprægede huse.

Byvandring i Rosenlundskvarteret

Søndag den 26. maj 2019 kl. 14.00 er der arrangeret "byvandring" i Rosenlundskvarteret på Kalvebodvej ved Kongelunden.

Dines Bogø viser rundt og fortæller om kvarteret, som for mange er et ukendt område i kommunen.

Vi skal møde nogle af områdets beboere og høre om historier og spændende anekdoter.

Vi skal også besøge udflytterbørnehaven Burlunden, som tilhører Københavns Kommune og er beliggende som en lille oase mellem Kongelunden og Sydvestpynten.

Institutionens fokusområder er natur og inklusion, og de fantastiske omgivelser er med til at fremme dette. Med højt til loftet og langt til hjørnerne

giver det børnene plads og rum til at udvikle deres sanser og motorik, samt få kendskab til skovens og strandens dyr og planter.

De mange børn er opdelt i tre aldersgrupper fra 2,5 år til 6 år med hver deres fokusområder tilpasset børnenes udviklingstrin. Alle børnene er ude hver dag uanset vejret.

Der er store legepladser, dyrehold både inde og ude, køkkenhaver og meget andet, som kan stimulere og inspirere børnene.

Af hensyn til arrangementet er tilmelding nødvendig: dlf5@1153.dk.

Hvis der er nogle af medlemmerne som har svært ved at komme frem prøver vi at arrangere samkørsel. Herom senere.

Arrangementer i støbeskeen

I efteråret er der tre arrangementer under udarbejdelse.

Byvandring i filmens spor

Foreningen vil arrangere en rundvisning i byen og udpege steder, hvor Dragør har været anvendt som levende kulisse for danske spillefilm.

Der arbejdes på, at vi eventuelt i Dragør Bio eller Festsalen kan se filmen "Alle mand på dæk", hvor det meste af filmen er optaget i Dragør i 1942.

Tidligere leder af Historisk Arkiv Birte Hjort skrev i 1984 "Dragør i filmen – filmen i Dragør". En hilsen til byens biograf i anledning af 75 års jubilæet.

Flere af foreningens medlemmer har nævnt, at man kunne tænke sig en byvandring i "Filmens spor", hvor vi kigger på de steder, hvor der er optaget spillefilm.

Birte Hjort nævner flere spillefilm, og vi er flere, der efterfølgende har forsøgt at lave en opdateret oversigt med spillefilm, hvor Dragør er brugt som kulisse.

Ingen er i tvivl om, at mange scener i "Ved Kongelunden" fra 1953 er optaget i Dragør. En forening i Dragør viser snart denne film til deres medlemmer.

Filmene "Alle mand på dæk" fra 1942 er ifølge Hans Bischoff måske det bedste eksempel på film optaget i Dragør. Lokalhistorisk Forening har af Nordisk Film fået tilladelse til at

vise filmen. Som optakt til en eventuel filmforevisning sang vi fra filmen "Jeg har en ven – en rigtig sejler" ved arrangementet i Festsalen med Carol Conrad.

Filmene "Sommerglæder" fra 1940 indeholder mange historiske klip fra Dragør. Optagelser på Vestgrønnings, i Strandgade og Strandstræde, ved Dragør Hjørnet m.v. For snart ti år siden var der mulighed for at gense denne film.

Mere om projekt med filmforevisninger og/eller byvandring kommer som nyhedsmail, på foreningens hjemmeside og i medlemsbladet.

Sommerglæder fra 1940 med vejviser til Brasens Hotel – det gamle Højerup ved Dragør Hjørnet over for Nordre Væl. (Optagelse fra Strandgade).

Militæret på Amager 1919 til 2019

Museumsinspektør Christian Aagaard fortsætter sin beretning om militæret på Sydamager under Første Verdenskrig med at føre historien up to date.

Få er egentlig klar over de mange og forskelligartede militære aktiviteter, der har fundet sted på Sydamager gennem de seneste hundrede år.

Efter afslutningen af Første Verdenskrig begyndte nedlæggelsen af de mange anlæg til Københavns befæstning. Med landbefæstningens nedlæggelse var København ikke en fæstning mere, men en åben by.

Da den tyske værnemagt besatte Danmark den 9. april 1940, kom der igen militære aktiviteter på Amager.

De mange kystbefæstningsanlæg blev overtaget af værnemagten, og ikke mindst lufthavnen i Kastrup blev et vigtigt element for den tyske krigsmagt.

Der blev anlagt cementbaner, rulleaner med felthangarer, radaranlæg og militære lejre, ja sågar på Saltholm blev der bygget en tysk observationsbunker.

Ved krigens afslutning blev der oprettet store flygtningelejre på Amager, og det danske forsvar begyndte nye aktiviteter som medlem af NATO.

Flyvevåbenet blev oprettet i Kastrup Lufthavn, der blev anlagt stationære Nike-raket-batterier på Sydamager, flere Hawk-eskadriller og Forsvarets Efterretningstjeneste oprettede store anlæg ved aflandshage.

Det sidste skud på stammen er Ingeniørregimentet, som har indrettet sig på "Pionérgården" ved Søvang, hvor blandt andet "Rullemarie" er placeret.

Museumsinspektør Christian Aagaard vil løfte sløret for de mange militære aktiviteter ved arrangementet, der antagelig vil finde sted 22. oktober 2019.

NIKE-raket-batteriet på Sydamager Eskadrille 532 omfattede tre affyringsramper, hver med tre raketter og en hangar til hver affyringsrampe. Herkules typen kunne medføre atomvåben på 12Kt, hvilket svarer til sprængkraften i atombomben over Hiroshima. De tre affyringsramper kan stadig ses ved Hejresøen på Kalvebod Fælled.

Bente Thers fortæller

Vi har formået at få Bente Thers til at komme og fortælle om mennesker hun har mødt i Dragør gennem tiden og også om huse og deres beboere.

Bente Thers har ved flere lejligheder været foredragsholder i foreningen først som "Krokonen på Saltholm", og efterfølgende om "Mit liv med musik". Begge arrangementer var en stor succes, som nu følges op.

Arrangementet forventes at kunne løbe af stabellen til november 2019.

Bente Thers mange forklædninger er legendarisk. Her som julemand.

Claus Ehlers med nissehue og juleslips med Søs Ludvigsen fra "Levende Låger" efter oplæsning af julehistorien.

Levende låger

I hele december måned er der hver dag kl. 17.00 "Levende låger" i Dragør. Man mødes på Badstuevælen og spadserer gennem byen til dagens låge, der kan være et smukt julepyntet vindue, hvor ejeren fortæller om huset og stedets særlige historie.

Der er stor tilslutning hver eneste dag til arrangementet, som varer en halv times tid og giver dejlig julestemning.

Den 24. december på selve juleaftens dag gik turen fra Badstuevælen kl. 11.00 til Dragør Borgerforenings hus på Badstuevælen. Ved dette arrangement deltog Dragør Lokalhistoriske Forening aktivt, idet det var foreningens formand Claus Ehlers, der fortalte om Borgerforeningen virke og sluttede af med en morsom julefortælling, så de mange deltagere kunne gå hjem i godt humør.

Returadresse:
DLF v/Marianne Bogø
Ternevænget 20
2791 Dragør

Kommende medlemsarrangementer:

Tirsdag den 12. marts 2019 kl. 19.00-19.30 i Wiedergårdens Festsal.
Ordinær generalforsamling i Dragør Lokalhistoriske Forening.

Tirsdag den 12. marts 2019 kl. 19.30 i Wiedergårdens Festsal.
Foredrag af arkitekt Jan Engell om baggrunden og motiveringen for Dragørs ansøgning om at blive optaget af UNESCO som verdens kulturarv.

Tirsdag den 30. april 2019 kl. 19.30 i Wiedergårdens Festsal.
Foredrag af museumsleder Søren Mentz om museernes historie og nogle perspektiver for fremtiden.

Søndag den 26. maj 2019 kl. 14.00 – 16.30
Byvandring i Rosenlundskvarteret på Kalvebodvej ved Kongelunden og besøg i udflytterbørnehaven "Burlunden".

Arrangementer i støbeskeen for efteråret 2019:

Filmforevisning eller byvandring i filmens spor.

Bente Thers fortæller om mennesker hun har mødt i Dragør gennem tiden og om huse og deres beboere.

Militæret på Amager 1919 – 2019.
Foredrag af museumsinspektør Christian Aagaard.

**Næste udgave af Lokal Historie forventes
udsendt juni 2019.**